

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Nogle Ord

om

den forestaaende Ordning af det højere Skolevæsen.

Samtaler med Forældre og Værger og Forespørgsler, der mundtlig og skriftlig ere rettede til mig, have bragt mig paa den Tanke, at en kort Fremstilling af det, der i det sidstforløbne Aar er foretaget i Skolesagen dels af den lovgivende Magt dels af Administrationen, hverken vilde blive betragtet som overflødig eller være de Forældre uvelkommen, som have sendt eller i Fremtiden ville sende deres Sønner til Roskilde Skole.

Det vil da være de fleste bekendt, at Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet ved Begyndelsen af sidstafholdte Rigsdagssamling forelagde et Forslag til Lov om Undervisningen i de lærde Skoler, hvilket han i Avgust Maaned havde overvejet i Forening med et Udvalg af Skolemænd og andre undervisningskyn-dige, som han til den Ende havde sammenkaldt. En Anledning til dette Skridt var maaske de Resolutioner, som i den foregaaende Rigsdagssamling vare opstillede af et Udvalg paa 11 Medlemmer, der forøvrigt var nedsat for at drøfte et andet Spørgsmaal. Men den egentlige Grund var udentvivel at søge i Ministerens Overbevisning om, at Undervisningsplanen af 13. Mai

1850 medførte en Overbebyrdelse eller Spredelse af Kræfterne, som han ikke mente at kunne hæve ad anden Vej.

I og udenfor Rigsdagen var man enig i at yde Ministeren sin Aerkjendelse, fordi han havde lagt Sagens Afgjørelse i den lovgivende Magts Hænder. Men dermed var det ogsaa forbi om ikke med Aerkjendelsen, saa dog med Enigheden. Dette traadte strax tydelig frem ved første Behandling, der forøvrigt endte med Nedsættelsen af et Udvalg paa 11 Medlemmer.

Første Behandling foretoges d. 18. og 19. Oktober, og den 6. Februar afgav Udvalget sin Betænkning. Efter mislykkede Forsøg paa at enes om en fælles Indstilling, havde Udvalget spaltet sig i et Flertal paa 7 og et Mindretal paa 4 Medlemmer, der hvert for sig opstillede sine Forslag. Kjærnen i Flertallets Forslag var Tredelingen, som allerede fandtes i de af det forrige Udvalg opstillede Resolutioner, der til de to af Ministeren foreslaaede Retninger føjede en tredie, en historisk og nordisk-sproglig. Om denne Modsætning mellem Tredeling og Tvedeling drejede sig væsentlig Folkethingets Forhandlinger, der endte med, at Flertallets Indstillinger bleve vedtagne saavel ved anden (11. Februar) som ved tredie (1. Marts) Behandling. Under Forhandlingerne havde Ministeren oftere udtalt, at han ikke kunde modtage en Lov, der i den Grad afveg fra den Skikkelse, hvori han havde forelagt den, men at han derimod vilde kunne slutte sig til Mindretallets Indstillinger, der ikke stode i Strid med det af ham opstillede Grundlag og, navnlig saa-

ledes som de forelaa til tredie Behandling, i det væsentlige stemmede med det oprindelige Lovforslag. Og denne Erklæring gjentog han ved Slutningen af tredie Behandling.

Den Skæbne, Lovforslaget havde fristet i Folkethinget, gjorde det lidet sandsynligt, at det vilde blive Ministeren muligt at sætte Loven igjennem i denne Rigsdagssamling, der allerede var saa langt fremrykket. Der var dog en Omstændighed, der kunde give noget Haab. Ved tredie Behandling var Mindretallets Forslag bleven forkastet med en Overvægt af ikke mere end to Stemmer, og denne Omstændighed synes ogsaa nærmest at have bevæget Ministeren til ikke at lade Sagen falde.

Den fra Folkethinget oversendte Lov kom d. 8. Marts til 1ste Behandling i Landstinget. Ministeren opstillede som Ændringsforslag Mindretallets Forslag og ledsagede dette med den Erklæring, at han, saafremt Landstinget vedtog Loven i denne Form eller med uvæsentlige Ændringer, nærrede Haab om, at den ogsaa vilde blive vedtaget af Folkethinget. Men han gjorde tillige opmærksom paa, at Tiden var saa langt fremrykket, at Loven ikke vilde kunne føres igjennem Thingene, dersom Landstinget besluttede at nedsætte et Udvalg. Thinget viste den Imødekommen, Ministeren havde regnet paa. Nedsættelsen af et Udvalg, for hvilket vægtige Stemmer havde hævet sig, forkastedes, og det af Ministeren stillede Ændringsforslag vedtoges næsten uforandret ved tredie Behandling (d. 20. Marts) med 43 Stemmer imod 4.

Da Folkethinget sluttelig ved en eneste Behandling (d. 28. Marts) havde vedtaget den fra Landstinget oversendte Lov, erholdt denne under 1. April d. A. Allerhøjeste Stadfæstelse.

Den af Rigsdagen vedtagne og ved Hans Majestæt Kongens Samtykke stadfæstede Lov lyder saaledes*):

§ 1.

I den lærde Skole skal Undervisningen, der forbedrer til Universitetet, fra et vist Trin i Skolen deles i to Afdelinger, den ene overveiende sproglig-historisk, den anden overveiende matematisk-naturvidenskabelig.

§ 2.

Skolen inddeles i sex etaarige Klasser, saa at et fuldstændigt Skolekursus er beregnet paa 6 Aar. Den nuværende 7de Klasse omdannes til to etaarige Klasser. Skolernes nuværende nederste Klasse inddrages ved Udgangen af Skoleaaret 1871—72, den næstnederste ved Udgangen af Skoleaaret 1872—73.

I Skoler, hvor Elevantallet i de to øverste Klasser tilsammen ikke overstiger 20, kan Ministeren bemyndige Rektor til midlertidig at samle dem i een Klasse.

§ 3.

Undervisningen beregnes paa, at et fuldstændigt Skolekursus gennemgaas i en Alder fra det fyldte 12te Aar til det fyldte 18de Aar. Optagelsen i Skolens nederste Klasse kan dog ske med det fyldte 11te Aar.

*) I dette og de følgende Aktstykker er Retskrivningen bevaret uforandret.

Ingen kan optages i en høiere Alder, end at det fuldstændige Skolekursus kan være tilbagelagt med det fyldte 20de Aar. Undtagelse fra disse Regler kan Skolens Rektor bevilge.

§ 4.

Undervisningsfagene ere: Modersmaalet, derunder indbefattet Oldnordisk (og Svensk), Tydsk, Fransk, Engelsk, Latin, Græsk, Religion, Historie, Geographi, Arithmetik, Geometri, Regning, Naturhistorie, Naturlære, Tegning med geometrisk Tegning og Skrivning samt desuden Sang og Gymnastik.

Den ugentlige Skoletid til samtlige Fag og Øvelser, Sang og Gymnastik alene undtagne, maa ikke udgjøre mere end 30 Timer.

§ 5.

I Skolens 4 nederste Klasser er Undervisningen overveiende fælles for samtlige Disciple i hver Klasse. For de Elever, der bestemme sig for den mathematisk-naturvidenskabelige Retning, bortfalder Græsk, og for de Elever, der bestemme sig for den sproglig-historiske Retning, bortfalde geometrisk Tegning og Naturlære. Efter Undervisningsministerens Bestemmelse kan et af de levende Sprog gjøres til et valgfrit Fag.

Den ved Udgangen af 4de Klasse afholdte Aars- eller Hovedexamen giver, naar den er bestaaet med et vist Pointsantal, som nærmere bliver at fastsætte af Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet, samme Adgang til høiere Undervisningsanstalter og Fagexamina som Afgangsexamen af høiere Grad for Realdisciple og den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet af samme Grad.

§ 6.

I Skolens to øverste Klasser deles Undervisningen i et sproglig-historisk og et matematisk-naturvidenskabeligt Kursus, saaledes at Latin, Græsk og Naturlære blive særskilte Fag i det førstnævnte, de matematiske Discipliner med geometrisk Tegning og Naturlære samt, hvor Omstændighederne tilstede det, et Afsnit af Naturhistorien særskilte Fag i det sidstnævnte Kursus, hvorimod Undervisningen vedbliver at være fælles i Modersmaalet, derunder Oldnordisk (og Svensk), Fransk og Historie.

I de to øverste Klasser kan der frit vælges mellem Engelsk og Tydsk. Undervisningen er fælles for de Disciple, der vælge samme Fag.

Afgangsexamen for begge Afdelinger af øverste Klasse afholdes ved selve Skolen. Den er dels skriftlig, dels mundtlig.

De skriftlige Opgaver ere:

for alle Examinander: to Opgaver i Dansk, og særlig: for dem, der underkaste sig sproglig-historisk Examen: en Oversættelse fra Latin til Dansk og en Oversættelse fra Dansk til Fransk, og for dem, der underkaste sig matematisk-naturvidenskabelig Examen: mindst to matematiske Opgaver.

Fordringerne ved den mundtlige Prøve bestemmes ved kongelig Anordning.

§ 7.

Enhver, der har bestaaet Afgangsexamen, har Ret til at indskrives som akademisk Borger ved Universitetet.

De, som have taget den sproglig-historiske Afgangsexamen, have, efter at have bestaaet den almindelige philosophiske Prøve ved Universitetet, Adgang til at indstille sig til de forskjellige Fakultetsexamina ved samme.

De, som have bestaaet den matematisk-naturvidenskabelige Afgangsexamen, have Adgang til umiddelbart at indtræde som Examinander ved den polytekniske Lærestanstalt samt til ved Universitetet, efter at have underkastet sig den philosophiske Prøve, at indstille sig til de under det matematisk-naturvidenskabelige samt under det philosophiske Fakultet hørende Prøver, til statsvidenskabelig Examen og lægevidenskabelig Embedsexamen. For at kunne indstille sig til den theologiske eller den fuldstændige juridiske Embedsexamen ville de have at underkaste sig en Tillægsexamen ved Universitetet, henholdsvis i Latin og Græsk og i Latin, om hvilke Prøver de nærmere Bestemmelser ville være at give ved kongelig Anordning.

§ 8.

Ved Metropolitanskolen, Sorø lærde Skole, Odense og Aarhus Kathedralskoler bliver den fornævnte Deling af Undervisningen at iværksætte, efterat nærværende Lov er traadt i Kraft, saaledes at der ved disse Skoler snarest mulig indrettes et fuldstændigt dobbelt Skolekursus med dertil hørende Afgangsexamina. I de øvrige Skoler derimod vil Undervisningen i de to øverste Klasser indtil videre, saalænge Betingelserne med Hensyn til Discipeltal og økonomiske Forhold ikke ere tilstede for der at have et Dobbeltkursus, være at ind-

skrænke til den ene Retning, i hvilken Henseende Kirke- og Undervisningsministeriet bemyndiges til efter Forholdene ved de enkelte Skoler at tage den nærmere Bestemmelse.

§ 9.

Bestyrerne af de private Skoler, der igjennem et tilstrækkeligt Antal Klasser gennemføre Undervisningen i samme Omfang og til samme Grændse som de offentlige lærde Skoler og i det Ringeste for de tre sidste Skoleaars Vedkommende i det Hele slutte sig til den for de offentlige lærde Skoler gjældende Undervisningsplan, kunne, efter samme Regler som hidtil, enten for deres hele Bestyrelsestid eller paa et vist Aaremaal af Kirke- og Undervisningsministeriet erholde Tilladelse til under den Kontrol, som af bemeldte Ministerium bestemmes, at afholde samme Afgangsexamen som de offentlige lærde Skoler enten saavel i den sproglig-historiske som i den mathematisk-naturvidenskabelige Retning eller, naar de ønske det, alene i den ene Retning.

§ 10.

Den ved kongelig Resolution af 6te Mai 1850, bekendtgjort under 13de samme Maaned, anordnede Adgangsexamen ved Universitetet bortfalder samtidig med, at Afgangsexamen afholdes første Gang ved Skolerne i Overensstemmelse med nærværende Lov. De, som efter den Tid ønske at indskrives ved Universitetet, efter at være forberedte ved Privatundervisning, have at underkaste sig Afgangsexamen for Studerende enten ved en offentlig lærd Skole eller ved en Privat-

skole, der har Tilladelse til at afholde Afgangsexamen. Forinden maa de dog have bestaaet en Prøve i de Fag, som for den Retning, hvori de agte at tage Afgangsexamen, afsluttes i Skolen inden Oprykningen i den næstøverste Klasse. De kunne selv vælge, ved hvilken Skole de ønske at tage Examen; dog vil den enkelte Skoles Forpligtelse til at modtage Privatister være at indskrænke til et bestemt Antal. De nærmere Regler herom gives af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Under 10. Mai tilskrev Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet Rektorerne saaledes:

Idet Ministeriet ved Skrivelse af Dags Dato har nedsat et Udvalg af Skolemænd og Undervisningskyn- dige for at drøfte de forskjellige Spørgsmaal, der frembyde sig ved Gjennemførelsen af Lov af 1ste April d. A. om Undervisningen i de lærde Skoler, og gjøre de- taillerede Forslag til de Bestemmelser, som ifølge Lo- ven vilde blive Gjenstand for kongelig Anordning, har Man ikke villet forbigaae at gjøre samtlige D'Hrr. Rec- torer ved de lærde Skoler og Bestyrere af lærde Pri- vatskoler, bekvendte med de Udtalelser, som bemeldte Skrivelse indeholder om de Hovedpunkter og Spørgs- maal, som vilde blive at tage under Overveielse af Ud- valget. Til denne Hensigt vedlægges derhos et Aftryk af den omtalte Skrivelse med Tilføiende, at, saafremt D'Hrr. maatte for Deres Vedkommende have Bemærk- ninger at fremsætte, som De ønske tagne i Betragt- ning ved Udkastets forestaaende Forhandlinger, maatte

disse inden 31te d. M. sendes til Undervisningsinspec-
teuren for de lærde Skoler, Hr. Conferentsraad Mad-
vig, der paa Udvalgets Vegne vil modtage samme.

Ministeriets foreløbige Udtalelse om de Steder i
Loven, om hvis rette Forstaaelse der kunde være Tvivl,
og om de Hovedpunkter og Spørgsmaal, hvorom der
blev givet Rektorerne Lejlighed til at fremsætte deres
Bemærkninger, lyder saaledes:

Ved Inddragelsen af den lærde Skoles to nederste
Klasser vil det ikke kunne undgaaes at anordne en
Prøve for Optagelsen i Skolens nederste Klasse, ved
hvilken der fordres et bestemt Maal af Kundskaber og
Færdigheder. Hidtil er der kun forlangt de rent ele-
mentære Færdigheder, hvortil ogsaa en vis Øvelse i
Retskrivning kan regnes, men slet ingen egentlig Kund-
skab i noget enkelt Fag. Saadan Kundskab maa efter
Undervisningsinspectorens Yttringer nu fordres, for at
ikke et for stort Arbejde skal paabyrdes den med to
Klasser afkortede Skole, og den maa fordres i et saa-
dant passende begrændset Omfang og i en saadan Til-
egnelsesform, at den virkelig udgjør et Grundlag hvor-
paa der kan bygges. Der maa fastsættes et Maal, hvil-
ket neppe i de enkelte Fag kan skee uden Henvi-
sing til bestemte Bøger, og Optagelsesprøven maa holdes
strengt i Henhold hertil. Navnlig udhæver Undervis-
ningsinspecteuren, at der maa kræves antagelig Sikker-
hed i Retskrivningen af Modersmaalet og i de almir-
delige grammatikalske Begreber med tilhørende Ter-
minologi, indøvet ogsaa paa et fremmed Sprog (Tydsk),

hvori Færdighed i det Almindeligste af Formlæren og nogenlunde Oversættelsesfærdighed maa være tilegnet. Der maa kræves et bestemt Sprog og et bestemt Pensum af Arbeidet. Hertil føier Undervisningsinspecteu- ren endvidere, som Prøvningsgjenstande, praktisk Regne- færdighed, en Oversigt over hele Geographien efter en kortere Lærebog og en foreløbig Oversigt over Ver- denshistoriens vigtigste Begivenheder samt Bibelhisto- rien i kort Begreb. Hvad der om Optagelsesprøven vedtages, bliver da tillige bestemmende for Undervis- ningen i de to nederste Klasser (hittilværende 1ste og 2den) i Skoleaaret 1871 -- 72 og i den ene af dem (hid- tilværende 2den) i Skoleaaret 1872 -- 73. Undervisnings- inspecteu ren anseer det for at være Spørgsmaal under- kastet, om de Skoler, der hittil have fundet det rig- tigt at begynde med Latin i 2den Klasse, skulle have Ret til at fordre det Vigtigste af den regelmæssige Formlære i Latin lært forud for Optagelsen.

En af Udvalgets første Opgaver vil det være, at udarbejde en Lektionsplan paa det Grundlag, som er givet ved Lovens §§ 4, 5 og 6. Herved opstaaer der Spørgsmaal saavel om den Følgeorden, hvori de en- kelte Fag (navnlig Oldnordisk, geometrisk Tegning og Naturlære) skulle indtræde i Undervisningen, som om Anvendelsen af den særlige Forskrift i § 5 om Valg- friheden med Hensyn til et af de levende Sprog.

Med Hensyn til det Oldnordiske antager Under- visningsinspecteu ren, - og Ministeriet troer deri at kunne give ham Medhold - at Undervisningen i dette Fag først bør begynde i 5te Klasse for ikke at besvære

Mellemklasserne. I Henseende til de for de enkelte Retninger særlige Fag anseer Ministeriet det rigtigst, at der, for ikke at føre Tvedelingen længere ned i Curset end nødvendigt, først i 3die Klasse begyndes med Græsk — hvorved man desuden lettere vil kunne tilveiebringe en vis Lighed i Arbeidet for begge Retninger — og at paa den anden Side for de Disciple, der bestemme sig for den mathematisk-naturvidenskabelige Retning, geometrisk Tegning indtræder i 3die og Naturlære i 4de Klasse, saa at et fuldt Fællesskab bevares i 1ste og 2den Klasse.

Religionsundervisningen antager Ministeriet helt at burde bortfalde i 5te og 6te Klasse.

Med Hensyn til det valgfri Sprog, kan der efter den Stilling, der ved Lovens § 6 er foreskrevet det franske Sprog, ikke være Tale om Fritagelse for dette. Skulde der altsaa tillades et Valg, maatte dette være imellem Engelsk og Tydsk. Men herved vilde det Valg anticiperes, som i Lovens § 6 henlægges til 5te og 6te Klasse, og det vilde desuden medføre Nødvendigheden af i Mellemklasserne at give Undervisning i alle de tre levende Sprog ved Siden af de to gamle for den ene Række Disciple, hvilket Ministeriet finder utilraadeligt. Før at undgaae disse Ulemper anseer Ministeriet det rigtigst ikke at gjøre Brug af den i Lovens § 5 til Ministeriets Bestemmelse overladte Valgfrihed, men derimod at fastsætte, at Undervisningen i Engelsk skal udsættes til 5te og 6te Klasse, hvor det tillades Disciplene at gjøre Valget imellem (Fortsættelsen af) Tydsk eller Engelsk. Iøvrigt forstaaer Ministe-

riet Bestemmelsen i § 6 2det Stykke saaledes, at det ikke ved denne er forment Disciplene at læse baade Tydsk og Engelsk, hvorfor dette ved Lektionsplanen bør gjøres muligt.

Ved den Aars- eller Hovedexamen, som bliver at afholde ved Udgangen af 4de Klasse, bliver der for de Fag, der afsluttes med denne Klasse, at bestemme, hvad der skal præsteres. Da Disciplene i 5te Klasse have Valget mellem at fortsætte Tydsk og begynde paa Engelsk, antager Ministeriet, at Tydsk maa henregnes til de Fag, der afsluttes ved Udgangen af 4de Klasse. Naturhistorie betragter Ministeriet ogsaa som afsluttet med Udgangen af 4de Klasse, uagtet Lovens § 6 omtaler et Afsnit af Naturhistorien som særligt Fag i 5te og 6te Klasse, idet Man, da Fagets Optagelse ved Loven er betinget af »at Omstændighederne tillade det«, anseer det for en Selvfølge, at det ikke skal være Prøvningsgjenstand ved Afgangsexamen. Med Hensyn til hvad der skal fordres i Latin har Undervisningsinspektøren bemærket, at det ikke maa være for knapt afmaalt i Omfang, om det end i Henseende til Læsestoffets Beskaffenhed bør være af lettere Art (Ovid, en Bog af Virgil i Poesi, ikke Horats, af den saakaldte philosophiske Læsning kun meget lette Stykker). Desuden mener Undervisningsinspektøren, at, naar den latinske Stilprøve bortfalder ved Afgangsexamen ogsaa for den sproglig-historiske Retning, bør en let Stilprøve, der sikker Indøvelsen af Syntaxen som Grundlag for Forstaaelsen, finde Sted ved Hovedexamen ved Udgangen af 4de Klasse.

I Forbindelse med Forslaget til det Pointsantal (Lovens § 5), som skal være opnaaet for at bestaae den omtalte Aarsexamen med samme Retsvirkning som Afgangsexamen af høiere Grad for Realdisciple, bliver det at underkaste særlig Overveielse, om der, som Betingelse for Opflyttelsen i 5te Klasse, skal fastsættes en Minimums-Charakter for de Fag, der afsluttes med denne Examen, hvilket Undervisningsinspecteuren auseer aldeles nødvendigt.

Efter Lovens § 6 kræves der nye Bestemmelser om, hvad der skal opnaaes og ved Afgangsexamen fordrer for begge Retninger i ethvert Fag ved den mundtlige Prøve, til hvilke Bestemmelser maa føies Regler om Examens Afholdelse overhovedet og navnlig om Charakterberegningen.

Om Maalet for Fordringerne har Undervisningsinspecteuren særligt bemærket, at Omfanget af Læsningen maa udvides i Latin (især da Stilprøven falder bort), og at cursorisk Læsning maa indtage en større Plads ved Siden af det større Pensum, der læses og repeteres. Derhos mener han, at, uagtet Stilprøven i Latin falder bort, maa Indøvelse, ogsaa skriftlig, af Sprogformen, baade grammatisk og phraseologisk, vedblive, og ved Examen mundtlig kunne opgives Sætninger til Oversættelse paa Latin. I Græsk antager han, at der ikke vil kunne udrettes synderlig mere end hidtil, dog at Læsningen af Homer og af historisk Indhold bør gøres fyldigere. Med Hensyn til Oldnordisk bør der efter hans Mening gives en Bestemmelse for hvad der skal læres (almindelig Oversigt over det Vigtigste af de re-

gelmæssige Bøiningsformer med Anvisning til Læsning af nogle faa lette Sagastykker), og i Henseende til Svensk forstaaer han Loven saaledes, at det maa overlades Lærerne i nogle faa Timer (8—10) at gjøre Disciplene opmærksomme paa de mest fremtrædende Forskjelligheder mellem Svensk og Dansk og vænne dem til at overvinde det Fremmedartede under Læsningen ved Hjælp af en Ordbog. Iøvrigt maa, efter Ministeriets Skjønnende, Optagelsen af det Oldnordiske i Undervisningen forudsætte Nødvendigheden af en mundtlig Prøve i Faget ved Afgangsexamen.

Med Hensyn til de i Lovens § 6 foreskrevne skriftlige Examensopgaver indtræder en synderlig Inconsequents derved, at fransk Stil kun er fastsat for den ene Række Disciple, medens Undervisningen i Sproget er fælles for begge Rækker Disciple i 5te og 6te Klasse. Men da Loven har optaget Fransk som Fællesfag for begge Retninger af Undervisningen i 5te og 6te Klasse, forekommer det Ministeriet derunder at være forudsat, at Sproget ved Examen skal behandles lige for begge Rækker af Disciple, saa at der ikke synes at være nogen væsentlig Belænelighed ved at optage fransk Stil som Examensfordring ved Afgangsexamen i begge dens Former. Særlig maatte det tages under Overveielse, om Brugen af en dansk-fransk Ordbog kan tilstedes under Prøven.

Ifølge den udtrykkelige Bestemmelse i Lovens § 8 indskrænker Indretningen af det dobbelte Skolekursus sig for Tiden til 4 navngivne Skoler, og som Følge heraf vil de øvrige Skolers Undervisning midlertidig

kun være at anlægge paa den ene Retning. Af Hensyn hertil forekommer der Ministeriet at være Anledning til at tillade de Disciple, som ønske at indstille sig til Afgangsexamen i den anden Retning, hvori Undervisningen ikke har været given i Skolen, at melde sig til Optagelse i 5te Klasse i en af de Skoler, som have det dobbelte Cursus, mod at de selvfølgelig ved privat Undervisning have erhvervet sig den Kundskab, som dertil forlanges i de Fag, som ere særlige for den Retning, hvori de agte at tage Afgangsexamen. Heraf følger da igjen, at en Discipel i en Skole med Dobbel-Cursus, som har fulgt den ene Retning indtil en vis Klasse, maa kunne gaae over til den anden Retning, forsaavidt han ved privat Undervisning skaffer sig den fornødne Kundskab i de Fag, han hidtil ikke har lært i samme Omfang eller overhovedet ikke har lært. I begge Tilfælde maa Overgangen fra en Retning til en anden kun skee ved et Skoleaars Begyndelse. Et Spørgsmaal er det imidlertid, om det kan tillades den Discipel, der allerede har gennemgaaet 5te Klasse, at gaae over til en anden Retning i 6te Klasse, eftersom der i denne Klasse vil være formeget for ham at indhente.

Med Hensyn til Iværksættelsen af Delingen bestemmer Lovens § 8, at den skal skee snarest muligt. Medens det vilde være det Simpleste og Naturligste at indføre den nye Undervisningsplan successivt fra neden af, saaledes at Afgangsexamen i den nye Form først blev at afholde i 1877, maa Ministeriet dog erkjende det for ønskeligt at fremskynde Indførelsen af den nye

Ordning, for, saasnart det kan skee, at faae Undervisningen igjennem hele Skolen given efter samme Plan. Det maa imidlertid ansees som afgjort, at de Disciple, der nu ere eller ved Skoleaarets Udgang indtræde i 7de Klasse, maae fuldende deres Skolecursus i den gamle Form. Derimod troer Ministeriet med Undervisningsinspecteuren, at Delingen allerede fra næste Skoleaars Begyndelse kan indtræde i 3die (5te) Klasse. Disciple i denne Klasse ville, forsaavidt de ikke sidde over, om 2 Aar (Midsommeren 1873) rykke op i den delte 5te Klasse, hvormed altsaa den nye Form vil indtræde i denne Klasse, saa at Afgangsexamen i den dobbelte Skikkelse vil kunne afholdes første Gang i 1875. Et Spørgsmaal er det, hvad der skal bestemmes for næste Skoleaars Vedkommende om 4de (6te) Klasse. De deri ved Examen iaar indtrædende Disciple have i to Aar læst Græsk og deres matematiske Undervisning har ikke været anlagt paa at afsluttes i Midsommeren 1872 for dem, der ville gaae den sproglig-historiske Vei. Undervisningsinspecteuren tør imidlertid ikke nægte Muligheden af ogsaa i denne Klasse i næste Skoleaar at lade Delingen indtræde, hvorved den allerede i Midsommeren 1872 vilde foregaae i 5te Klasse og Afgangsexamen i den dobbelte Skikkelse kunne afholdes i 1874.

Et Hovedpunkt ved den fremtidige Undervisningsplan er endelig den hidtilværende ved de lærde Skoler indførte særskilte Realundervisnings Stilling, naar den nye Ordning træder i Kraft. De særskilte Realklasser vare med velberaad Hu forbigaaede i Ministeriets Lov-

forslag og ere ogsaa ganske holdte udenfor Loven. Ved Lovforslagets Udarbeidelse har Ministeriet forudsat, at den særskilte Realundervisning, hvor den nu er indført, maatte kunne beholdes i Skolerne, ogsaa hvor det dobbelte Undervisningscursus indføres, og Ministeriet forventer derfor, at det af Udvalget vil blive nøie overveiet, hvorvidt dette overhovedet er anbefaleligt, og hvorledes i fornødent Fald den særskilte Realundervisning lader sig indpasse i Lektionsplanen for den tvedelte Skole. Undervisningsinspecteuren antager vel, at den særskilte Realundervisning kan beholdes i de Skoler, hvor kun det sproglig-historiske Cursus gennemføres, men at derimod de særlige Realklasser ikke kunne bestaae i de Skoler, i hvilke begge Cursus eller kun det mathematisk-naturvidenskabelige indføres. Spørgsmaalet er efter hans Mening, om man i Klasserne 1—4 i den mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling ved Siden af dem, der modtage denne Afdelings fulde Undervisning, vil modtage ikke studerende Disciple, bestemte til ikke at gaae længere end til 4de Klasse og dennes Hovedexamen, i hvilket Fald han ikke skjønner, at der for dem kan gives en saadan paa Realafgangs-examen af den høiere Grad beregnet Undervisning (i Engelsk, i Naturlære til Afslutning med 4de Klasse) som nu.

Efter at have overvejet Sagen i Forening med Skolens øvrige Lærere, indsendte Rektor under 30. Mai til Undervisningsinspektøren efterfølgende Bemærkninger:

Det er indlysende, at Inddragelsen af de to nederste Klasser nødvendiggjør Anordningen af en Optagelsesprøve, der kræver et Maal af Kundskaber og Færdigheder, svarende omtrent til det, der tidligere fordredes som Betingelse for Optagelse i tredje Klasse. Men under denne Forudsætning maatte der foruden de af Undervisningsinspektøren opstillede Fordringer endnu kræves nogle Forkundskaber i Naturhistorie (maaske en Oversigt over Benbygningen og Pattedyrenes Naturhistorie efter Lützens Begyndelsesgrunde samt det væsentligste af Plantens Formlære og Linnés System). Den Indvending, der med nogen Grund kan hentes fra Sagens Vanskelighed, skulle vi møde med en Henvisning til de Forberedelsesklasser, som ogsaa efter vor Mening ville danne sig i Skolebyerne. I Religion maatte fremdeles foruden Bibelhistorien endnu i det mindste Luthers Katechismus være lært. Da Religionsundervisningen herefter skal afsluttes to Aar tidligere end før, synes der ikke at være nogen Grund til at fordre mindre af den tolvaars Dreng end tidligere.

Naar vi maa anse det for rigtigt at fastsætte Fordringerne saa meget som muligt med Henvisning til bestemte Bøger, tillade vi os i Forbindelse hermed at udtale den Formening, at det rette Tidspunkt netop nu turde være tilstede til Fastsættelsen af en ensartet Retskrivning for de højere Skoler. Fordringerne maa forøvrigt efter vor Mening for alle Skoler være de samme og den Ulighed, som nu finder Sted derved, at nogle Skoler (deriblandt Roskilde) begynde Latinundervisningen allerede i anden Klasse, rettes natur-

ligst saaledes, at denne Undervisning bortfalder med Begyndelsen af Skoleaaret 18 $\frac{7}{2}$.

Der er stillet Udvalget en vanskelig Opgave at skulle udkaste en Lektionsplan paa det Grundlag, der er givet ved Lovens §§ 4, 5 og 6. En af Skyggesiderne ved Undervisningsplanen af 13. Mai 1850 var disse mange Fag, der skulde drives med 2 (i Virkeligheden snarere 1 $\frac{1}{2}$) ugentlige Timer og som derfor indeholdt en Spire til Overbebyrdelse. Det er jo denne Frygt for Overbebyrdelse og Spredelse af Kræfterne, der nærmest har fremskyndet denne ny Ordning, og dog ere ikke Fagene men derimod de ugentlige Undervisningstimer blevne færre, Faren for Overanstængelse altsaa større*), med mindre Fordringerne i alle eller dog nogle Fag betydelig blive nedstemte. For at vore efterfølgende Bemærkninger ikke skulle komme til at svæve i Luften, have vi udkastet nedenstaaende Time-tabel, saaledes som vi have tænkt os den for Roskilde Skole. Den tilfredsstillende ikke os selv og vil sagtens endnu mindre tilfredsstillende andre.

Med Hensyn til den Følgeorden, hvori Fagene skulle indtræde, ere vi enige med det af Ministeriet opstillede og tillade os at tilføje, at Fransk af flere Grunde helst maa begynde i anden Klasse.

Lovens § 6 nævner de Fag, i hvilke Undervisning skal meddeles i Skolens femte og sjette Klasse,

*) Dette gjælder dog ikke om de to sidste Aar; men i disse var der heller ikke efter den tidligere Undervisningsplan mindste Anledning til Overanstængelse.

og blandt disse findes ikke Religion. Naar Ministeriet imidlertid udtaler som sin Anskuelse, at det antager Religionsundervisningen helt bør bortfalde i femte og sjette Klasse, saa have vi heri troet at finde udtalt (ellers kunne vi nemlig ikke se, hvad Bemærkningen skal sige), at Loven ikke er til Hinder for, at Religionsundervisning meddeles i disse to Klasser (naturligvis ikke som Examensfag), men at Ministeriet ikke finder det hensigtsmæssigt. Saaframt vi nu have forstaaet Ministeriets Bemærkning rigtig, tillade vi os at foreslaa, at det maa overlades til hver enkelt Skoles fri Bestemmelse, om den vil anvende to ugentlige Timer til Meddelelse af Religionsundervisning omtrent efter samme Plan og i samme Omfang som hidtil, dog saaledes, at de 30 Undervisningstimer ikke overskrides. Det er nemlig meget tvivlsomt, om der overhovedet nogetsteds findes saadanne Forudsætninger, der fra et pædagogisk Synspunkt kunne retfærdiggjøre den Forholdsregel, fra et vist Trin i Skolen at henvise Disciplenes religiøse Uddannelse til Familielivet. Derimod er det aldeles utvivlsomt, at disse Forudsætninger fuldstændig mangle i en Skoleby, hvor i det højeste $\frac{1}{3}$ af samtlige Disciple leve i deres Hjem.

Hvis man med Ministeriet vil forstaa Bestemmelsen i § 6 andet Stykke saaledes, at det ikke ved denne er forment Disciplene at læse baade Tysk og Engelsk i 5. og 6. Klasse, opstaar det Spørgsmaal, hvorledes dette ved Lektionsplanen kan gøres muligt, uden at enten disse Disciple faa 32 ugentlige Undervisningstimer, hvilket synes at være i Strid med Loven, eller

det regelmæssige ugentlige Timetal for disse Klasser maa nedsættes fra 30 til 28, hvilket forekommer os betænkeligt. Under vore Bestræbelser for at fjerne mulige Anledninger til Overbebyrdelse tør vi nemlig ikke glemme, at en Formindskelse af Undervisningstimer, der ikke staar i det rette Forhold til Fordringerens Omfang og Beskaffenhed eller Børnens og de unge Menneskers moralske og intellektuelle Modenhed, medfører Farer ikke blot i mange andre Henseender, men ogsaa i Retning af stadig eller periodisk Overanstængelse. Vi maa derfor anse det for meget ønskeligt, at Undervisningstiden ansættes til 32 Timer for de Disciple, som ville læse baade Tysk og Engelsk, hvorved der i al Fald kun bliver 30 Timers tvungen Undervisningstid.

Medens det er en Selvfølge, at der ved den Aars- eller Hovedexamen, som bliver at afholde ved Udgangen af 4. Klasse, for de Fag, der afsluttes i denne Klasse, bliver at bestemme, hvad der skal præsteres, maa vi anse det for ligesaa nødvendigt, at lignende Bestemmelser træffes ogsaa for de Fag, der skulle fortsættes i 5. og 6. Klasse saavel af Hensyn til de Disciple, der ved Udgangen af 4. Klasse forlade Skolen efter at have bestaaet Aarsprøven med et Udfald, der hjemler visse Rettigheder, som til dem, der have gennemgaaet de fire nederste Klasser i en Skole med ufuldstændigt Dobbeltkursus og nu ønske at fuldende Skolegangen i en Skole, der følger den anden Retning. Men fordi der ved Udgangen af 4. Klasse skal være gennemgaaet et bestemt Kursus og være naaet

et bestemt Maal i hvert enkelt Fag, maa 4. Klasse dog hverken ganske eller overvejende i nogetsomhelst Fag gjøres til en Repetitionsklasse, men ligesom de andre Klasser have et efter det rette Forhold i det hele System fastsat Pensum at læse og repetere. Og gennem dette Pensum skulle Disciplenes Kundskaber og Færdigheder væsentlig prøves ved Udgangen af 4. Klasse. Derfor betegner baade Loven og Ministeriets Bemærkninger den som en Aars- eller Hovedexamen, skjønt den for mange Disciples Vedkommende vil komme til at danne en Afslutning. Det er af højeste Vigtighed, at denne Grundbetragtning (hvad enten vi nu forøvrigt billige den eller ikke) fastholdes og med Troskab gennemføres. Thi hvis man forandrer denne Prøve til en Slags første Del af fuldstændig Afgangsexamen (om ikke af Navn saa dog af Gavn), ved hvilken der i Religion, Mathematik, Geografi, Naturhistorie, maaske ogsaa i Historie fordres en Oversigt over alt det, der er gennemgaaet i de foregaaende Klasser, i Latin hvad der er læst i de to sidste Aar, sender Ministeriet en Opgave til en latinsk Stilprøve og til et Par matematiske Udarbejdelser, saa vil der komme til at hvile et Tryk paa 4. og 3. Klasse, som man endnu ikke har kjendt, og som vil give de Forældre, der have sukket og grædt efter at naa det ved den ny Ordning tilsigtede Fremskridt, al god Grund til at græde. Disse Udtalelser ere nærmest fremkaldte af Frygt for, at man skal danne sig overdrevne Forestillinger om hvad der efter den ny Lov vil kunne forlanges udrettet, en Frygt, som ikke

er bleven mindre ved at læse Ministeriets og Undervisningsinspektørens Antydninger.

Vi ere enige med Undervisningsinspektøren i, at der foruden det Pointsantal, som efter Lovens § 5 skal være opnaaet for at bestaa den omtalte Aarsexamen med samme Retsvirkning som Afgangsexamen af højere Grad for Realdisciple, maa fastsættes en Minimumskarakter for de Fag, der afsluttes ved denne Examen (saa at der f. Ex. i Latin og i Mathematik kræves i det mindste Tg) eller i al Fald, som hidtil, et Minimum af Points for alle disse Fag tilsammen. Men medens vi mene, at Opnaaelsen af det sidstnævnte, som hidtil, bør være en Betingelse for at turde opflyttes i 5. Klasse, antage vi derimod, at Skolen ikke ubetinget bør udelukkes fra at kunne opflytte en Discipel i 5. Klasse, uagtet denne ikke har opnaaet det førstnævnte Pointsantal, da en, der ellers efter Lærernes Dom er moden, men rigtignok utilbørlig tilbage i et enkelt Fag (f. Ex. Historie eller Fransk), meget godt i de to sidste Aar kan indhente dette og alligevel følge med.

Med Hensyn til Afholdelsen af Afgangsexamen tillader jeg mig at henstille til Udvalgets Overvejelse, om ikke den Bestemmelse bør bevares, at ingen uden den examinerende Lærer maa rette noget Spørgsmaal til Examinanden. Ønsker Undervisningsinspektøren eller Censoren noget Spørgsmaal forelagt Examinanden (ogsaa for at give ham Lejlighed til at berigtige en begaaet Fejl, som Examinator har overhørt), da maa denne Henvendelse finde Sted ved Examinatio-

nens Slutning og altid rettes til Læreren. Denne maa da ogsaa have Ret til at vægre sig ved at forelægge et saadant Spørgsmaal, hvis han mener, at det ligger udover de lovbestedte Fordringer, men for denne Vægning maa han selvfølgelig senere kunne staa til Ansvar. Da Ministeriet i Aaret 1865 forlangte Rektorerne og andres Erklæringer om Afgangsexamens Henlæggelse fra Skolerne til Universitetet, udtalte jeg mig af fuld Overbevisning for dette Skridt og jeg har ikke siden forandret min Mening. Men skal Læreren være Examinator, maa han have Ret til at examinere alene.

Den Ret, en Discipel nu har til at indstille sig til Afgangsexamen to Aar efter at han er opflyttet i 7. Klasse, maa, efter vor Mening, forandres derhen, at den, der er opflyttet i 6. Klasse, faar Lov til at indstille sig et Aar derefter. Ere 5. og 6. Klasse kombinerede (Lovens § 2), maa Opflyttelsen i øverste Afdeling have samme Betydning som ellers Opflyttelsen i 6. Klasse.

Med Hensyn til Karakterberegningen tillade vi os at anbefale Udvalget at gjøre den saa simpel som muligt og at betegne Hovedudfaldet med «ikke bestaaet» eller »bestaaet«, alene med Tilføjelse af de opnaede Points.

Med Hensyn til Tiden, paa hvilken Afgangsexamen herefter skal afholdes, skulle vi principalt udtale os mod en Forandring i det nu bestaaende. At henlægge samtlige Prøver, der afholdes ved Skolerne, til Paasken, saaledes som en kjøbenhavnsk Forening har

føreslaaet i et Andragende til Undervisningsministeren, vilde for Provinsskolerne medføre store Ulemper, og vi skulde allerede paa Opfordring af en jydsk Skoles Lærere have deltaget i Indgivelsen af et Andragende i modsat Retning, dersom vi ikke havde været overbeviste om, at Ministeriet ikke vilde foretage en saa indgribende Forandring uden at indhente Skolernes Mening derom. Vi benyttede da den givne Lejlighed til at gjøre opmærksom paa en Ulempe, der navnlig vilde være følelig for Roskilde Skole. Det langt overvejende Flertal af vore Disciple have hjemme udenfor Roskilde, og af disse blive ikke blot Præstesønnerne, men ogsaa mange andre konfirmerede i Hjemmet. Dette medfører Forsømmelser, som senere maa indhentes. Faldt nu Repetitions- og Examenstiden sammen med den sædvanlige Konfirmationstid, netop paa det Trin i Skolen, hvor Trykket er størst, vilde mange Disciple blive satte et Aar tilbage, nogle endogsaa blive saaledes distancerede, at de tabte Lyst og Mod til at indhente det. Vilde man nu ovenikjøbet afholde Skoleexamen og Afgangsexamen paa forskjellige Tider, vilde Ulemperne blive endnu større. Saafremt det imidlertid ikke kan tillades Skolerne at beholde den nærværende Examenstid, der ved Siden af nogle Skyggesider har mange Lyssider, vilde vi subsidiært langt foretrække, om samtlige Examina henlagdes til Oktober eller December Maaned, forudsat dog, at ogsaa Universitetet blev foranlediget til at lempe sig derefter.

Med Hensyn til de i Lovens § 6 foreskrevne skriftlige Examensopgaver finder Ministeriet en syn-

derlig Inkonsekvens deri, at fransk Stil kun er fastsat for den ene Række Disciple, medens Undervisningen i Sproget er fælles for begge Rækker Disciple i 5. og 6. Klasse. Da Loven har optaget Fransk som Fællesfag for begge Retninger af Undervisningen i 5. og 6. Klasse, forekommer det Ministeriet derunder at være forudsat, at Sproget ved Examen skal behandles lige for begge Rækker af Disciple, saa at der ikke synes at være nogen væsentlig Betænkelse ved at optage fransk Stil som Examensfordring ved Afgangsexamen i begge dens Former.

Denne Betragtning maade kunne vi ikke dele. Naar Undervisningsinspektøren (Landstingets Forh. S. 3061) har gjort opmærksom paa, »at, naar man virkelig antager, at den sproglige Dannelse ogsaa skal have nogen Betydning for Forstandskræfternes Udvikling og navnlig for Udviklingen af Evnen til at behandle abstrakte Forestillinger og til at opfatte dem saaledes, at man kan give dem Udtryk og praktisk Anvendelse, saa er det absolut nødvendigt, at der aflægges i det mindste en Stilprøve i ét fremmed Sprog, hvad jo forresten ogsaa har sin praktiske Betydning ved at sætte de vedkommende istand til, hvis de senere udvikle den Færdighed i at behandle det fremmede Sprog, som de derigjennem have faaet i Skolen, videre, da at kunne bevæge sig udenfor vort indskrænkede Fædrelands Grændser«, — saa er dermed angivet en dobbelt Hensigt med Stiløvelser og der er peget mod to Maal, af hvilke hvert for sig kan tilstræbes eller ogsaa begge i Forening. Det er rimeligt, at

Disciplene, der følge den mathematisk-naturvidenskabelige Retning, i Reglen ville nøjes med at stræbe mod det sidstangivne Maal, og dertil have de, synes mig, Ret. Disciplene af begge Retninger kunne alligevel meget godt undervises i Forening, men at stille dem lige ved Afgangsprøven vilde være ubilligt. Ministeren bemærker selv meget træffende (Landstingets Forh. S. 2799); »Det lader sig ikke nægte og enhver, der har praktisk Kjendskab til Skoleforholdene, vil indrømme mig dette, at der hos mangfoldige Disciple viser sig en meget bestemt Forskjel i deres Anlæg overfor de historiske og sproglige Studier og overfor de matematiske Videnskaber, og at det, som efter nogles Oplagthed er en ren Leg og Fornøjelse for dem, bliver et betydeligt Tryk og Pine for andre.« Disse Ord, der er sagte i Almindelighed, finde ordret Anvendelse paa dette Tilfælde. Disciple, der paa Grund af Anlæg og Tilbøjelighed have valgt den sproglige Retning og i de to øverste Klasser daglig have haft fire Timer Undervisning i Sprog, kunne næsten betragte den franske Examensstil som en Leg, medens den bliver en Pine for de Disciple, hvis Dannelse i de to sidste Aar har fulgt en anden Retning, og som ved Udgangen af Skolen kunne have erhvervet en respektabel Færdighed i at skrive Fransk, naar der ses hen til den praktiske Anvendelse, men hvis Stil dog ikke kan udholde en Censors skarpe Kritik. Jeg finder derfor ingen Inkonsekvens deri, at Disciplene af begge Rækker ved Loven ere stillede forskjelligt med Hensyn til fransk Stil, hvorimod jeg vilde

finde det inkonsekvent, hvis Disciplene af den ene Retning fik fire skriftlige Examensarbejder og Disciplene af den anden Retning mindst fem, hvilket vilde blive Følgen af Ministerens Forklaring. Loven er imidlertid saa bestemt affattet, at det forekommer mig, at der ikke kan være Tvivl om dens Mening, skjønt det rigtignok i vore Tider er blevet ikke mindre vanskeligt at læse Love, end at skrive dem.

Vi anse Brugen af dansk-fransk Ordbog ved Prøven for utilraadelig, da Prøvens Paalidelighed derved svækkes (man kan f. Ex. ikke faa at se, om Discipulen er sikker i den franske Retskrivning) og Ordbogen for den nogenlunde flinke, men tilfældigvis ængstelige Discipel kan blive til mere Skade end virkelig Nytte. Naturligvis maa der ved Stilopgaverne tages billigt Hensyn hertil.

Naar det fremdeles i Ministeriets Bemærkninger hedder: »Ifølge den udtrykkelige*) Bestemmelse i Lovens § 8 indskrænker Indretningen af det dobbelte Skolekursus sig for Tiden til 4 navngivne Skoler og som Følge heraf vil de øvrige Skolers Undervisning midlertidig kun være at anlægge paa den ene Retning», — saa maa vi nedlægge Indsigelse mod denne Forklaring af Loven, der alene kan fremkomme ved Udeladelse af to Udtryk**), paa hvilke det særdeles kommer an. Loven siger nemlig, at der i 4

*) Dette og flere følgende Udtryk ere kun af os fremhævede.

**) S. 3, Linie 2 fra n. „fuldstændigt“ og S. 4 Lin. 1 fra o. „i de to øverste Klasser“.

Skoler indrettes et fuldstændigt dobbelt Skolekursus med dertil hørende Afgangsexamina. I de andre Skoler vil Undervisningen i de to øverste Klasser indtil videre indskrænke sig til den ene Retning. De fire Skolers Dobbeltkursus bliver altsaa fuldstændigt derved, at det tillige omfatter de to øverste Klasser. De andre Skoler adskille sig efter Loven alene derved fra de 4 navngivne Skoler, at det dobbelte Kursus indtil videre ikke omfatter de to øverste Klasser. Thi de 4 nederste Klasser ere efter Lovens § 5 at indrette ens i alle Skoler. Ordene ere nemlig disse: »I Skolens (o: enhver Skoles) fire nederste Klasser er Undervisningen overvejende fælles for alle Disciple i hver Klasse.« Saaledes forekommer det os, at Loven udtrykkelig siger netop det modsatte.

Dersom Ministeriets Udtalelse altsaa skal bringes i Samklang med Loven, maa i den første Linie (4. Side, Linie 7) foran Ordet »dobbelt« indsættes Lovens »fuldstændige« og i den tredje Linie (4. Side, Linie 9) foran »midlertidig« indsættes Lovens «i de to øverste Klasser.» Men istedenfor de af Ministeriet udviklede Konsekvenser vil da Følgen blive, at en Discipel ogsaa i de Skoler, i hvilke Undervisningen i de to øverste Klasser indtil videre anlægges paa den ene Retning, ikke behøver nogen privat Undervisning for ved Udgangen af 4. Klasse at være fuldstændig forberedt til Optagelse i 5. Klasse enten i en Skole med ufuldstændigt Dobbeltkursus, der er anlagt paa den anden Retning, eller i den tilsvarende

5. Klasse i en med fuldstændigt Dobbeltkursus udstyret Skole. Vi tillade os særlig at henlede Udvalgets Opmærksomhed paa Billigheden i, at Disciple, der i en Skole med ufuldstændigt Dobbeltkursus fyldestgjørende have bestaaet 4. Klasses Aarsexamen og paa Grund af det ovenfor berørte Forhold ønske Optagelse i en anden Skoles 5. Klasse, sikres enhver mulig Lettelse, i Lighed med hvad der hidtil var Tilfældet med dem, der fra Rønne højere Realskole optoges i en lærd Skoles 7. Klasse.

Med Hensyn til Tiden for Indførelsen af den ny Undervisningsplan anse vi det for raadeligst, at den nuværende 5. Klasse, der i Sommer bliver 6. Klasse, saalidt som muligt berøres deraf, navnlig for Matematikkens Vedkommende, der med saa kort Frist ikke uden Vanskelighed vil finde en passende Afslutning.

Naar den ny Ordning er gennemført, vil det maaske være forbundet med nogen Vanskelighed at bevare den særskilte Realundervisning, der hidtil afsluttedes med den udvidede Afgangsprøve for Realdisciple, og da det samme Maal nu vil kunne naas ad en anden Vej, vil der maaske være liden Betænkelighed ved at lade den rent bortfalde. Meget vil dog her bero paa de særlige Forhold ved den enkelte Skole, og derfor vil Spørgsmaalet vanskelig kunne drøftes i sin Almindelighed. Hvor derimod den særskilte Realundervisning hidtil afsluttedes med Afgangsprøven af lavere Grad, vil Bevarelsen af denne Ordning medføre mindre Vanskelighed og Bekostning. Det er at haabe, at der i de fleste Skole-

byer vil danne sig Elementarskoler, der forberede til den højere Skole, og det vilde være naturligt, om disse Skoler for den Del af Eleverne, der ikke gaar over til hin, anlagde Undervisningen paa at afsluttes med denne Afgangsprøve. Men indtil dette sker — og Roskilde vil af flere Grunde maaske komme til at vente længst — ville Forældre og Værger upaatvivlelig være Ministeriet meget taknemlige for Bevarelsen af vor Realklasse, og Skolens Lærere ere enige i, under de nærværende Forhold, at betragte den som et stort Gode.

Med Hensyn til den i Lovens § 10 nævnte foreløbige Prøve, som Privatister skulle underkaste sig i de Fag, der afsluttes i Skolen inden Oprykningen i den næstøverste Klasse, vil det blive nødvendigt at give den en Form, der er forskjellig fra 4. Klasses Aars- eller Hovedexamen, hvorledes end denne bliver indrettet. Da Privatisterne ikke blive prøvede i de Fag, som for den Retning, hvori de agte at tage Afgangsexamen, fortsættes i 5. og 6. Klasse, er det ikke mindre billigt end nødvendigt, at Prøven omfatter alt det, der er gennemgaaet i de 4 nederste Klasser. Den vil alligevel ikke blive vanskeligere end 4. Klasses Aarsexamen, og lettere bør den ikke være, hvis den skal kunne byde et tilstrækkeligt Grundlag ikke blot for en Kundskabsprøve men ogsaa for en Modenhedsprøve.

Sluttelig vover jeg at henlede Udvalgets Opmærksomhed paa det ønskelige i, at der blandt Bestemmelserne i den kongelige Anordning, hvortil Udval-

get skal gjøre detaillerede Forslag, bliver optaget en, som fastsætter, at der af Administrationen ingensomhelst Forandring maa foretages i den ved Loven af 1. April d. A. og den kongelige Anordning tilvejebragte Tilstand, men at denne kun kan forandres ved en kong. Anordning. Og jeg kan ikke lade være at anbefale mit Ønske ved (frit) at anføre en bekjendt Ytring hos en gammel Forfatter, der finder Anvendelse paa vore Forhold i Almindelighed og ikke mindst paa vort højere Skolevæsen: «Det er Skade, at en vedtagen Ordning hos os aldrig kan faa Lov til at vinde Fasthed, og at vi ikke kunne lære, at man er bedre tjent med mangelfulde Bestemmelser, der opretholdes, end med fortræffelige Bestemmelser, der idelig undergaa Forandring.»

Udvalget sluttede sine Møder Fredagen, d. 9. Juni, og det er ingen Hemmelighed, hvorledes dets Indstillinger omtrent ville komme til at lyde. Men selv om det iøvrigt var tilstedeligt her at omtale, hvad der endnu ikke offentlig foreligger, kan man ikke engang vide, hvorvidt Ministeriet vil tage disse Indstillinger tilfølge. Da Udvalgets Betænkning i det seneste vil være afgiven d. 24. Juni, tør man med nogen Rimelighed antage, at den kongelige Anordning, hvortil Udvalget skulde gjøre Forslag, allerede vil udkomme saa tidlig, at Undervisningen fra Begyndelsen af Skoleaaret 187½ vil kunne ordnes derefter. Skjønt man nu vistnok ikke, før den kongelige Anordning foreligger, med Bestemthed kan vide, hvorledes alle Enkeltheder ville blive fastsatte, eller hvorledes Tilstanden vil blive ved

hver enkelt Skole, skulle vi dog allerede nu paapege nogle af de Forandringer, som Loven medfører og her ved nærmest tage Hensyn til Roskilde Skole.

Af Lovens anden Paragraf vil det ses, at Skolen i denne Sommer for sidste Gang optager Disciple i første og i Sommeren 1872 for sidste Gang i anden Klasse. Den vil da ved begge disse Lejligheder have forøget Anledning til at vaage over, at de for Optagelsen stillede Betingelser nøje opfyldes, for at den ikke, naar ved Slutningen af Skoleaarene 187 $\frac{1}{2}$ og 187 $\frac{2}{2}$ henholdsvis første og anden Klasse inddrages, skal blive stillet mellem to mislige Vilkaar: enten at opflytte en umoden Discipel eller tvinge ham til at forlade Skolen.

Efter den ny Ordning begynder Latinundervisningen i 1ste (3die) Klasse forfra. Da der altsaa i dette Fag af dem, der i Sommeren 1873 melde sig til Optagelse, ingen Forkundskaber ville fordres, bortfalder allerede fra Begyndelsen af Skoleaaret 187 $\frac{1}{2}$ Latin i anden Klasse og Fransk indtræder i Latinens Sted, saaledes at 4 franske Timer afløse de 8 Latintimer. Derved lettes tillige Overgangen fra de 34 til de 30 foreskrevne Undervisningstimer,

Under Lovens Forhandling i Folkethinget gik Flertallets Bestræbelse blandt andet ud paa at bortskære de fire nederste Klasser, og man begrundede væsentlig dette Forslag ved at fremhæve det ønskelige i, at Forældrene kunde beholde Børnene i Hjemmet indtil Konfirmationsalderen. Men ogsaa efter den hidtil gjældende Ordning har det staaet Forældre frit at

beholde deres Søn i Hjemmet, saalænge de saa sig istand til at skaffe ham den fornødne forberedende Dannelse. Vilde man virkelig lette Forældrene Opnaelsen af dette Gode, saa maatte man lette dem den vanskelige Opgave at faa Børnene tilfredsstillende forberedte i Hjemmet indtil det fjortende eller femtende Aar, ved at træffe saadanne Forandringer og Indskrænkninger i de Fordringer, der stilles for Optagelsen i Mellemlklasserne — navnlig med Hensyn til Fagene's Antal —, at en enkelt dygtig Lærer kunde overtage Forberedelsen. Men dette har Flertallet i sit Forslag saa lidt haft for Øje, at det for Optagelsen i sin første (nu femte) Klasse ikke blot stillede omtrent de samme Fordringer (Folkethingstidende S. 4417 og 18) som før, men endog krævede Forkundskaber i Engelsk og Mineralogi.

Vel gik Flertallets Forslag ikke igjennem, men deraf fremgik ved en parlamentarisk Nødvendighed Mindretallets Indrømmelser med Hensyn til Inddragelsen af de to nederste Klasser. Af flere ansete Medlemmer i begge Thing er dette Skridt betegnet som et Offer, der blev bragt, fordi det maatte bringes. Men om man end vil indrømme dette, staar endnu det Spørgsmaal tilbage, hvilken fornuftig Berettigelse man fra den modsatte Side havde til at kræve dette Offer. Thi den Besparelse, der vil opnaas ved disse Klassers Bortskærelse, er ringe, og et Lovbud er, som alt bemærket, uforment til Opfyldelsen af det Ønske at beholde Børnene hjemme saa længe som muligt.

Dette Ønske synes imidlertid ikke hidtil at have

været overvejende i den Kreds, der sender Børn til Roskilde Skole. I det mindste tælle vore to nederste Klasser for Tiden 57 Disciple, saa at anden Klasse i de to sidste Aar har været delt. Da man allerede af Ministeriets foreløbige Bemærkninger er berettiget til at antage, at Fordringerne, der stilles for Optagelsen i første (tredie) Klasse, ville blive de samme som før, ville de med Forberedelsen i Hjemmet forbundne Vanskeligheder forblive uforandrede, og mange Fædre have derfor til mig udtalt deres Beklagelse med Hensyn til den forestaaende Forandring. Saafremt det derved opstaaede Savn altsaa ikke paa anden Maade maatte blive afhjulpet, er det min Hensigt i Forbindelse med mine Medlærere at gjøre Skridt til Oprettelse af Begyndelsesklasser og at sætte disse i saa inderlig Forbindelse med Skolen, som mine Foresatte og de øvrige Forhold og Hensyn ville tilstede. Denne Bevarelse af de to nederste Klasser vil ikke blot være i de Forældres Interesse, som maatte ville benytte dem, men ligesaa fuldt i deres, der først senere sende deres Sønner til Skolen. Thi en ny optagen Discipel kan vel i Førstningen have nogen Vanskelighed ved at maale sig med de bedre Disciple af den faste Stamme, men snart vil hans Arbejde blive ham lettere og ved Aarets Udgang vil hans Fremskridt være større, end hvis han ved Aarets Begyndelse var optagen i en Klasse, som var sammensat af lutter ny Bestanddele, der først skulde sammenarbejdes.

Herom er jeg selvfølgelig endnu ikke istand til at udtale mig bestemtere, men jeg haaber senest i næste

Aars Indbydelsesskrift at kunne give en fuldstændig Underretning. Saafremt Forældre og Værger blot nogenlunde ville vise de paatænkte Forberedelsesklasser den samme Tillid, som hidtil blev vore to nederste Klasser tildel, ville Betingelserne i al Fald blive ligesaa gunstige som forhen.

Det Valg mellem de to Retninger, som den ny Ordning overlader Disciplene, vil i næste Skoleaar næppe stilles andre end dem, der fra fjerde Klasse — eller udenfra — optages i femte Klasse. Thi de to første Klasser ere Fællesklasser, og sjette Klasse bliver vel endnu i dette Skoleaar uberørt af Reformen. Femte Klases Disciple skulle altsaa vælge mellem Græsk paa den ene Side og Naturlære samt geometrisk Tegning paa den anden.

Da jeg allerede er bleven raadspurgt i dette Anliggende og kan vente oftere at blive det, skal jeg her fremhæve de Bestemmelsesgrunde, som forekomme mig at maatte komme i Betragtning.

Først maa jeg da advare imod, ved Valget at ville lade sig lede af Hensyn til den større eller mindre Vanskelighed, som maatte være forbundet med at følge den ene eller den anden Retning. Dels bør nemlig enhver kun lade sig bestemme af sin Lyst, sine Anlæg og sin formodede fremtidige Bestemmelse, dels er dette Spørgsmaal om større eller mindre Vanskelighed ikke til at besvare, i det mindste ikke for Øjeblikket. Selv om Græsk maaske vil falde de fleste vanskeligere end Naturlære og geometrisk Tegning, saa kan endnu ingen vide, hvilke Fordringer der ville blive

stillede for den mathematisk-naturvidenskabelige Retning i de to øverste Klasser, endnu mindre — og dette bliver jo Hovedsagen — hvorledes disse Fordringer ville blive fortolkede og i Gjærning udførte.

Denne Vej til Højskolen, som er lagt gjennem de mathematisk-naturvidenskabelige Fag, har i længere Tid været Gjenstand for manges Længsel og har maa-ske en glimrende Fremtid. Men den savner endnu en Fortid; endnu er der kun anstillet forskjellige Forsøg dermed, og disse have paa flere Steder ført til, at man atter har opgivet den. Den har endnu ikke staaet sin Prøve. Hos os er den hidtil uforsøgt og savner enhver Vejledning af en foregaaende Praxis. I de første Aar vil det derfor ikke kunne undgaas, at de Disciple, der vælge denne Retning, indtil en vis Grad maa tjene til Prøve. Hvad dette vil sige, kjende faa saa godt som jeg, der i 1822 blev optagen i den da gjenoprettede Sorø Akademis Skole. Jeg mindes visselig min Skoletid og mine Lærere med Glæde og Taknemlighed; men jeg kan paa den anden Side ikke glemme de mærkelige Forsøg*), der bleve anstillede med os. Enhver, der har en lignende Erfaring, vil vide, at selv den forhøjede Interesse, som besjæler en dygtig Lærer ved et nyt pædagogisk Forsøg, og den Iver, som denne Interesse afføder, ikke altid er en ubetinget Vinding

*) Et saadant maa jeg dog nævne. Det Hold, hvortil jeg hørte, maatte i øverste Klasse (1826—28) lære Historie efter en paa Fransk oversat Lærebog, og i de historiske Timer talte Læreren og vi udelukkende Fransk.

for Disciplene — i al Fald ikke for de første Hold. Naar nu hertil kommer, at den, der har fulgt den mathematisk-naturvidenskabelige Retning, i Tilfælde af senere forandret Bestemmelse kan blive tvungen til at underkaste sig en byrdefuld Tillægsprøve ved Universitetet, saa vil jeg raade enhver at betænke sig meget nøje, inden han vælger den ny Retning. Navnlig anser jeg det for min Pligt at lægge de Disciple paa Hjærtet, der tilhøre uformuende Familier og med Hensyn til Dannelsen af en Livsstilling væsentlig ere henviste til sig selv, ikke at forlade den gamle og prøvede Vej, med mindre de besidde en Begavelse, der bestemt peger i den anden Retning. Thi den sproglig-historiske Retning aabner uden nogen Tillægsprøve Adgang til alle Fakulteter, og hvormeget der end, maa-ske navnlig hos os, er anført mod dens Adkomst til Eneberettigelse, vil dog ingen kunne nægte, at den meddeler en almindelig Dannelse, som er anerkjendt ved alle Europas protestantiske Højskoler, og at den danske Student hidtil i Kundskab og Dannelse har kunnet maale sig med andre Landes studerende Ungdom.

Som det fremgaar af Lovens § 8, ere to sællandske offentlige Skoler udsete til strax fuldstændig at gennemføre Tvedelingen og at afholde Afgangsprøven for begge Retninger. Da det nu staar Forstanderne for de private Skoler, der have Ret til at afholde Afgangsprøver, frit at gennemføre begge Retninger, og Forstanderen for den lærde Skole paa Herlufsholm kan gjøre det samme, kunne Skolerne i Roskilde og Fredriksborg let blive stillede ugunstig. Thi medens om-

trent en halv Snes højere Skoler kunne gennemføre Tvedelingen fuldstændig, stilles to sællandske Skoler saaledes, at de for den ene Retnings Vedkommende forberede til øverste Klasse i en anden offentlig eller privat Skole. Og da nu Forældre, naar de sætte en elleve- eller tolvvaars Søn i Skole, ikke forud bestemt kunne vide, hvilken Retning han vil vælge eller senere fastholde, og naturligvis nødig ville tvinges til at skifte Skole, saa have de god Grund til at foretrække en Skole, der byder et fuldstændigt Kursus i begge Retninger. I Jylland, hvor der staar 5 ufuldstændige Skoler mod 1 fuldstændig, er Forholdet mindre ugunstigt for de førstnævnte. Men for de to nævnte sællandske Skoler er Forholdet meget ugunstigt, og det vil rimeligvis blive føleligt i flere Henseender. Navnlig vil Discipeltallet sandsynligvis aftage. Skjønt jeg nu ikke vilde tillægge en Tilbagegang, der hidrørte fra ydre Grunde, nogen overdreven Betydning, vil jeg dog anse det for min Pligt, saasnart Spørgsmaalet praktisk kan siges at foreligge (altsaa senest om to Aar), at andrage paa at erholde Tilladelse til at gennemføre begge Retninger. Forsaavidt som denne Tilladelse, som Undervisningsministeriet efter Forholdene ved de enkelte Skoler er bemyndiget til at meddele, betinges af Discipetal og økonomiske Forhold, skulle vi allerede her bemærke, at Roskilde Kathedralskole for Tiden tæller 156 Disciple og aarlig afgiver betydelige Summer til den almindelige Skolefond (ifjor 26,637 Rdlr. 28½ Sk., iaar 35,567 Rdlr. 8 Sk.). Jeg skulde end ikke være uvillig til at gaa ind paa den af Rek-

toren*) i Nykjøbing paa Falster paaviste Udvej: at erhvæve Tilladelsen til fuldstændig at gennemføre begge Retninger ved at give Afkald paa en adskilt 5. og 6. Klasse.

Der er endnu flere Punkter, hvorom jeg havde Lyst til at ytre mig, saaledes f. Ex. om den paatænkte Udvidelse af Lægemsøvelserne. Af flere Grunde anser jeg det dog for hensigtsmæssigt at opsætte Udtalelsen herom saalænge, indtil den kongelige Anordning foreligger.

*) C. Paludan-Müller, Om Gjennemførelsen af den ny Undervisningslov, S. 7—16 og S. 29.

Roskilde, d. 30. Juni 1871.

	Modersmaalet (Oldnordisk og Svensk).	Tysk.	Fransk.	Engelsk.	Latin.	Græsk.	Religion.	Historie.	Geograf.	Mathematik og Regning.	Naturhistorie.	Naturlære.	Tegning og geometrisk Tegning.	Skrivning.
I (3)	3	2			6		2	3	2	5	3		2	2
Realkl. (toaarig)	A.	3	3				2	1	1	4			2	
	B.			3			2	2	1	2	3	1	2	2
II (4)	2	2	4		6		2	3	2	4	3			2
III (5)	2	2	3		6	(4)	2	3	2	4	2	(2)	(2)	
IV (6)	2	2	3		6	(4)	2	3	2	4	2	(2)	(2)	
V (7B)	4	(2)	3	(2)	8	5	2	3			2	(2)	3	
VI (7A)	3	(2)	3	(2)	9	5	2	3			2	3	3	